

Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення уроків з української мови та
літературного читання

для студентів спеціальності 013 Початкова освіта

УДК 378.016:811.161.2+82(083.13)

М 52

Методичні рекомендації до проведення уроків з української мови та літературного читання для студентів спеціальності 013 Початкова освіта / упорядники: Горбач Н. В., Стрельбіцька О. О. Луцьк: ФОП Мажула Ю. М., 2025. 68 с.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Олена Пуш – кандидат педагогічних наук, заступник директора з начальньо-виробничої роботи, старший викладач кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

Зоряна Мацюк – кандидат філологічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ВНУ імені Лесі Українки, спеціаліст вищої категорії, старший учитель української мови та літератури КЗЗСО «Луцький ліцей № 27 Луцької міської ради».

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради (протокол № 5 від 21.01.2025 р.)

Розглянуто на засіданні кафедри філології Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради (протокол №5 від 13.01.2025)

Методичні рекомендації до проведення уроків з української мови та літературного читання підготовлено на допомогу студентам-практикантам спеціальності 013 «Початкова освіта». У виданні висвітлено особливості мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі, подано орієнтовну структуру та дидактичні вимоги до уроків, запропоновано інноваційні методи та прийоми, які стануть в нагоді молодому педагогу-практиканту на уроках української мови. Додатки містять корисний методичний матеріал для уроків мовно-літературної галузі – приклади каліграфічних хвилинок, чистомовок та пальчикової гімнастики.

©КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради, 2025

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Мовно-літературна освітня галузь на сучасному етапі розвитку нової української школи.....	6
Сучасний урок з української мови: особливості та структура.....	9
Методика проведення уроків навчання грамоти.....	16
Урок вивчення нової літери (урок письма).....	18
Урок вивчення нової літери (урок читання).....	22
Читання як невід’ємна частина мовно-літературної освітньої галузі	
Формування читацької компетентності в умовах НУШ.....	26
Особливості розвитку якостей читання в молодших школярів.....	27
Дидактичні особливості й структура уроку читання.....	30
Види, форми та прийоми читання.....	35
Методика вивчення творів різних жанрів.....	38
Робота з медіапродуктами в початковій школі.....	40
Література та джерела.....	51
Додатки.....	55

ВСТУП

Педагогічна пробна практика є важливою складовою професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи та ключовим етапом їхнього професійного становлення. Вона сприяє поєднанню теоретичних знань із практичними навичками, формуючи професійні компетентності здобувачів освіти у рамках реалізації Концепції Нової української школи.

З огляду на її зміст і мету, педагогічна практика для здобувачів вищої освіти бакалаврського рівня, які навчаються за спеціальністю 013 Початкова освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, визначається як виробнича. Вона організовується відповідно до вимог навчального плану, який регламентує її тривалість і терміни, закріплені в освітньо-професійній програмі Початкова освіта.

Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів початкових класів є багатогранним і складним процесом, який триває протягом усього періоду навчання студентів у Закладі вищої освіти «Луцький педагогічний коледж». Особливу роль у цій підготовці відіграє практика «Пробні уроки в школі». Її основною метою є формування у студентів професійних умінь і навичок організації навчально-виховного процесу в сучасній початковій школі. Практична підготовка майбутніх учителів впроваджується після завершення вивчення відповідних тем із окремих методик, використовуючи час, передбачений навчальним планом для педагогічної діяльності.

Пробна практика в початковій школі проводиться на третьому і четвертому курсах у VI та VII семестрах. Її базою є заклади загальної середньої освіти, які відповідають необхідним вимогам, зокрема наявності відповідних умов для реалізації програми та чинних договорів.

Метою практики є формування у студентів професійних умінь і навичок в організації навчально-виховного процесу, розвиток готовності працювати в ролі вчителя початкових класів, а також набуття практично-педагогічного досвіду роботи з молодшими школярами.

Головними завданнями практики вважаємо розвиток особистісної й мотиваційної готовності студентів до майбутньої професійної діяльності; засвоєння навичок спостереження за навчально-виховним процесом та аналізу його результатів; вивчення змісту й методики планування роботи вчителя початкових класів; удосконалення практичних умінь щодо організації навчання та виховання учнів. Окрім того, студенти мають навчитися застосовувати теоретичні знання з психолого-педагогічних дисциплін і методик у практичній діяльності, оволодіти техніками проведення уроків, керування пізнавальною активністю школярів із урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей.

У процесі підготовки до педагогічної практики здобувачі вищої освіти повинні мати знання про структуру та зміст навчальних планів і програм для початкової школи, організацію роботи вчителя із молодшими школярами, методику проведення уроків різного типу, специфіку позакласної діяльності за освітніми предметами, види завдань та рівень самостійності учнів у їх виконанні. Тільки за таких умов вони зможуть ефективно реалізовувати отримані знання під час роботи з дітьми.

Невід'ємною складовою пробної педагогічної практики є уроки мовно-літературної освітньої галузі, адже навчити дітей читати й писати є першим найважливішим кроком у початковій школі. Окрім того, мовно-літературна освітня галузь безпосередньо впливає на національне та культурне самовираження, забезпечує реалізацію особистості учнів у майбутньому.

Запропоноване видання містить важливі рекомендації для підготовки студентами уроків і усвідомлення особливостей мовно-літературної галузі в сучасному освітньому процесі. Методичні вказівки допоможуть майбутнім учителям врахувати вимоги до проведення уроків різних типів, стануть у нагоді для усвідомленого формування їх структури та змісту.

ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА

1. Білявська Т. М. Методика навчання української мови: практикум. Миколаїв : СПД Румянцева, 2020. 180 с.
2. Вашуленко М. С. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Українська мова» у 1–2 класах закладах загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навч.-метод. посібник. Київ: ВД «Освіта», 2019, 192 с. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/navchalno-metodychny-posibnyky/dlya-pedpraysivnykiv>
3. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення у початковій школі: методичний посібник. Київ: Освіта, 2019.
4. Горбач Н. В. Техніка сторітелінгу в педагогічній практиці. Академічні студії. Серія «Педагогіка». 2021. Вип. 3. Т 1. С. 187–191. URL: <http://academstudies.volyn.ua/index.php/humanities/article/view/30/292>
5. Горбач Н. В. Орфоепічна грамотність як важлива складова формування педагогічної майстерності. Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки». 2021. Вип. 1. С.13–18. URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=WXXdlRoAAAAJ&hl=uk3>
6. Горбач Н. В., Папезук О. В. Сторітелінг як сучасна методика розвитку мовлення молодших школярів. Академічні студії. Серія «Педагогіка». 2022. Вип. 1. С. 237–242. URL: <http://academstudies.volyn.ua/index.php/pedagogy/article/view/325/309>
7. Воскресенська Н. О., Цєпова І. В. Українська мова. Навчання грамоти: методичні рекомендації. Київ: Ранок, 2020. 192 с.
8. Державний стандарт початкової загальної освіти. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
9. Закон України «Про вищу освіту» (у редакції від 26.02.2021). URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
10. Електронні версії підручників «Українська мова та читання» для 1–4 класів. URL : <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>

11. Концепція Нової української школи. URL : <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/280/konczepczyia.pdf>
12. Медіаграмотність у початковій школі URL : http://www.aup.com.ua/uploads/Pochatkova_school_2018.pdf
13. Методика навчання каліграфічного письма в початковій школі : навчальний посібник для студентів денної та заочної форм навчання педагогічних закладів вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта / упорядник Н. О. Янко. Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2021. 92 с.
14. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за наук. ред. М. С. Вашуленка. К.: Літера ЛТД, 2019. 364 с.
15. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в 1–2 класах за Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Шияна Р. Б. URL : <https://naurok.com.ua/organizaciya-osvitnogo-procesu-v-1-klasah-za-tipovoyu-osvitnoyu-programoyu-rozroblenoyu-pid-kerivnictvom-shiyana-r-b51407.html>
16. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в 1–2 класах за Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Савченко О. Я. URL : <https://osvitoria.media/metodychni-rekomendatsiyi-shhodovykladannya-v-pochatkovij-shkoli-u-2019-2020-navchalnomu-rotsi>.
17. Навчальні програми для 1–4 класів. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
18. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: Літера ДТД, 2019. 208 с.
19. Нова українська школа: організація медіаосвіти в початковій школі : навчально-методичний посібник / Старагіна І. П., Волошенюк О. В., Мокрогуз О. П., Ганик О. В. Київ: ПРОПАПР, 2021. 160 с., іл.
20. Освітньо-професійна програма «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі

спеціальності 013 «Початкова освіта». URL : <https://lpc.in.ua/wp-content/uploads/2023/pdf>

21. Положення про практичну підготовку здобувачів вищої/фахової передвищої освіти Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради. URL : <https://lpc.in.ua/wp-content/uploads/2024/10/polozhennia-pro-praktynu-pidhoovku.pdf>

22. Пометун О.І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Київ, 2020. 192 с.

23. Пономарьова К. І. Українська мова. Буквар: підручник для учнів 1 класу ЗЗСО. Ч. 1. Київ: УОВЦ «Оріон», 2023. 112 с. іл.

24. Пономарьова К. І. Зошит для письма і розвитку мовлення «Я пишу» (ч. 1, 2): навчальний посібник для учнів 1 класу. Київ: УОВЦ «Оріон», 2021. 64 с.

25. Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.06.2024 № 842. URL : <https://mon.gov.ua/npa/pro-vnesennia-zmin-do-deiakykh-standartiv-vyshchoi-osvity8>

26. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (Наказ Міністерства освіти і науки України №1225 від 29.08.2024 р.) URL : <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>

27. Рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу у Новій українській школі. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacijshodo-ocinyuvannya-navchalnih-dosyagnen-uchniv-pershogo-klasu-u-novijukrayinskij-shkoli>

28. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України № 357 від 23.03.2021 р.) URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichnaradaministerstva-osviti-i-naukiukrayini/zatverdzhenni-standarti-vishoyi-osviti>

29. Стрельбіцька О. О. Українська народна казка в початковій школі: до проблеми вивчення. Інноваційна педагогіка : науковий журнал. Одеса, 2019. Вип.11., Том 2. С.170–174. URL : http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/11/part_2/39.pdf
30. Стрельбіцька О. Специфіка інтегрованого підходу до вивчення української мови молодшими школярами. Теоретичні та практичні аспекти формування сучасних педагогічних технологій. Матеріали науково-практичної конференції. Херсон : Видавництво «Молодий вчений». 2021. С.16 – 20.
31. Типова освітня програма розроблена під керівництвом О. Я. Савченко. URL : <http://osvita.ua/school/program/program-1-4/60407/>
32. Типова освітня програма під керівництвом Р. Б. Шияна. URL : <http://osvita.ua/school/program/program-1-4/60408/>
33. Ткачук В., Грибчук Л. Післябукварик: читаємо, пишемо, розвиваємо мовлення. Тернопіль: Підручники і посібники, 2020. 112 с.
34. Український правопис. Київ: Наукова думка, 2019. URL : <https://drive.google.com/file/d/1p0moU61Yrg4RskpJYTljxkiAa5vrd0mM>